

The Holy See

REDEMPTORIS CUSTOS

II. János Pál pápa
apostoli buzdítása Szent József személyéről,
valamint Jézus Krisztus és az egyház életében kifejtett tevékenységéről

BEVEZETÉS

I. Az evangélium adatai

Házasság Máriával

II. Isten titkának őrzője

Az atyaság mint szolgálat

A népszámlálás

A születés Betlehemben

A körülmetélés

A névadás

Jézus bemutatása a templomban

Menekülés Egyiptomba

Jézus a templomban

Jézus élete és neveltetése Názáretben

III. Az igaz férfi – a hitves

IV. A munka, mint a szeretet kifejezése

V. A lelki élet elsődlegessége

VI. Korunk Egyházának védőszentje

Jegyzetek

A PÜSPÖKÖKHÖZ,
A PAPOKHOZ ÉS DIAKÓNUSOKHOZ,

A SZERZETESEKHEZ, SZERZETESNŐKHÖZ ÉS MINDENKIHEZ, AKI HISZ KRISZTUSBAN

Tisztelendő Testvérek és Kedves Fiaim!

Üdvözöllek benneteket és apostoli áldásomat küldöm nektek.

BEVEZETÉS

1. A Megváltó jövendő őrzője, „József úgy tett, amint az Úr angyala megparancsolta, és magához vette feleségét” (Mt 1,24).

Az első évszázadok egyházatyái épp az evangélium indítására hangsúlyozták, hogy Szent József, amilyen szeretetteljesen viselte gondját Máriának és amilyen örömmel szentelte magát Jézus Krisztus nevelésének,^[1] ugyanígy oltalmazza és őrzi annak Titokzatos Testét, az Egyházat, melynek előképe és példája maga a Szent Szűz.

Száz éve jelent meg XIII. Leó pápa *Quamquam pluries* kezdetű enciklikája.^[2] Ezért, kedves testvéreim és nővéreim, e jubileum alkalmából, a Szent József iránti tisztelet több százados nyomán haladva szeretnék nektek felvetni néhány elmélkedő gondolatot arról a férfiról, akire Isten „legdrágább kincsei védelmezését”^[3] bízta.

Örömmel töltöm be ezt a lelkipásztori kötelességet, hogy minden keresztényben növekedjék az egyetemes Egyház patrónusa iránti tisztelet, valamint a Megváltó iránti szeretet, hiszen Szent József őt úgy szolgálta, hogy mindenki számára ragyogó példát adott.

Így az egész keresztény nép nemcsak buzgóbban fog Szent Józsefhez fordulni és kérni az ő pártfogását, hanem azt is szem előtt fogja tartani: milyen alázatos és bölcs módon szolgálta az emberek üdvözítésének művét, és miként vett részt abban.^[4]

Meg vagyunk győződve, hogy ha az Egyház ismét elmélkedik Mária jegyesének az isteni misztérium szolgálatában való részvételéről, az segíteni fogja az egész emberiséggel együtt a jövő felé haladva, hogy sajátos természetét mindig megtalálja annak az üdvözítő szándéknak a keretében, amelynek *alapja a megtestesülés misztériuma*.

A Názáreti József éppen ebben a misztériumban töltött be – Máriát, az emberré lett Ige édesanyját kivéve – egyetlen más emberi teremtményhez sem hasonlítható szerepet. Máriával együtt részese volt e misztériumnak, mert Isten őt is bevonta a tulajdonképpeni üdvőtörténeti eseménybe, és ugyanannak a szeretetnek lett a védelmezője, amelynek hatalma révén az Örök Atya „eleve arra rendelt minket, hogy Jézus Krisztus által fiai legyünk” (Ef 1,5).

Az evangélium adatai *Házasság Máriával*

2. „József, Dávid fia, *ne félj magadhoz venni feleségedet Máriát*, mert a gyermek, amelyet a szíve alatt hordoz, a Szentlélektől van. Fiút fog szülni, akit Jézusnak nevezel el, mert Ő szabadítja meg népét bűneitől” (Mt 1,20-21).

Ezek a szavak tartalmazzák a Szent Józsefről szóló szentírási igazság központi magját, életének ezt a pillanatát, amelyre az egyházatyák különösen sokszor hivatkoznak.

Máté evangélista megmagyarázza e pillanat jelentését, elmondván, miként élte meg azt József. Ám ahhoz, hogy egészen megérthessük mondanivalójának tartalmát és összefüggéseit, föl kell idéznünk *Lukács evangéliumának* párhuzamos helyét. Ugyanis Mária várandósságának a Szentlélektől való eredete – melyet Máté így mond el: „Jézus Krisztus születése így történt: Anyja, Mária *jegyese* volt Józsefnek. Még *mielőtt* egybekeltek volna, úgy találtatott, hogy *gyermeket fogant a Szentlélektől*” (Mt 1,18) – *Lukácsnál is* olvasható, amikor az angyali üdvözléről ír, de sokkal részletesebben és pontosabban.

„Isten elküldte Gábor angyalt Galilea Názáret nevű városába egy szűzhöz, aki egy Dávid házából való férfinak, Józsefnek volt a jegyese, és Máriának hívták” (Lk 1,26-27).

Az angyal szavai – „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled” (Lk 1,28) – Máriában komoly nyugtalanságot keltettek és gondolkodóba ejtették. A hírnök ekkor megnyugtatta a szüzet, és kinyilatkoztatta Isten reá vonatkozó különleges tervét: „*Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál Istennél. Gyermeket fogansz, fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz Ő, a Magasságbeli Fiának fogják nevezni. Az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját...*” (Lk 1,30-32)

Néhány verssel korábban az evangélista megerősítette, hogy az angyali üdvözlétkor Mária „jegyese volt egy József nevű férfinak, aki Dávid házából származott”. E jegyesség lényegét Lukács közvetve magyarázza meg, amikor Mária az égi hírnök szavainak meghallgatása után a gyermek születésével kapcsolatosan megkérdezi: „Hogyan történik mindez, *amikor férfit nem ismerek?*” (Lk 1,34). Erre a következő választ kapja: „A Szentlélek száll rád, s a Magasságbeli ereje borít be árnyékával. Ezért a születendő gyermek szent lesz és Isten Fiának fogják nevezni” (Lk 1,35). Mária, még ha József „jegyese” is, szűz marad, mert az angyali üdvözlés során benne megfogant gyermek a Szentlélek közreműködésével fogant.

Ezen a ponton Lukács szövege megegyezik a Máténál (1,18) leírtakkal, és megvilágítja azt, amit itt olvasunk. Ha a Józseffel való eljegyzés után úgy mutatkozott, hogy Mária „gyermeket vár a Szentlélek közreműködése által”, ez a kijelentés teljesen megfelel a hírüladás tartalmának és különösen Mária ezt követő szavainak: „*Történjen úgy, ahogy mondtad*” (Lk 1,38). Miután Mária igent mondott Isten tervére, a következő napokban és hetekben nyilvánvalóvá vált az emberek és József előtt, hogy gyermeket vár, hogy szülni fog és az anyaság titkát hordozza magában.

3. Ilyen körülmények között „József, aki igaz ember volt és nem akarta a nyilvánosság előtt megszegényíteni, *elhatározta, hogy titokban bocsátja el*” (Mt 1,19).

Nem tudta ugyanis, hogyan viselkedjen Mária „csodálatos” anyaságával kapcsolatban. Választ keresett a nyugtalanító kérdésre, és kiutat a számára nehéz helyzetből. „Míg ezen töprengett, álmában megjelent neki az Úr anyala, és így szólt hozzá:

'József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert a benne fogant élet a Szentlélektől van. Fiút szül, akit te Jézusnak nevezel, mert Ő szabadítja meg népét bűneitől” (Mt 1,20-21).

A Máténál és Lukácsnál közölt híradás között szoros egybehangzás figyelhető meg. *Isten küldötte beavatja Józsefet Mária anyaságának titkába.* Mária, aki a törvény szerint az ő „hitvese”, miközben szűz marad, a Szentlélek erejétől „megárnyékozva” anya. Ha majd világra jön a fiúgyermek, akit Mária méhében hord, a Jézus nevet kell kapnia. A „Jézus” név ismert volt a zsidóknál, és időnként a fiúgyermeknek kapták. Ebben az esetben azonban *arról a Fiúról van szó*, aki – az isteni ígéret szerint – *beteljesíti a Jézus név jelentését*: Jézus – Yehosua azt jelenti: Isten üdvözít. A hírnök úgy fordul Józsefhez, mint „Mária hitveséhez”, akinek az lesz a kötelessége, hogy a Názáreti Szűztől, az ő jegyesétől születendő fiúgyermeknek a Jézus nevet adja. Tehát *Józsefhez fordul, és megbízza, hogy ő lássa el Mária mellett a földi apa feladatait.*

„Amikor József felébredt, úgy tett, ahogy az Úr anyala parancsolta, és magához vette feleségét” (Mt 1,24).

Magához vette őt anyaságának egész titkával, magához vette a fiúval együtt, akinek a Szentlélek ereje által kellett világra jönnie: *így a Máriához hasonló készséges beleegyezésről tett bizonyosságot* mindazzal kapcsolatban, amit Isten rábízott a küldötte által.

Isten titkának őrzője

4. Amikor Mária nem sokkal az anyagi üdvözlet után belépett Zakariás házába, hogy meglátogassa rokonát, Erzsébetet, a köszöntéskor megértette a szavakat, melyeket Erzsébet „a Szentlélekkel eltelve” (Lk 1,41) mondott. Az angyal köszöntésével egybehangzó szavai után Erzsébet így szólt: „Boldog, aki hitt annak beteljesedésében, amit az Úr mondott” (Lk 1,45). E szavak adták a vezérgondolatot *Redemptoris Mater* kezdetű enciklikánkhoz, amellyel a II. Vatikáni Zsinat tanítását kívántuk elmélyíteni, mely azt mondja: „*A Boldogságos Szűz a hit zarándokútját járta. A Fiával való egységet hűségesen megőrizte, egészen a keresztig*”,^[5] ezzel „megelőzván”^[6] a hitben Krisztust követő embereket.

A zarándokút kezdetén *Mária hite találkozik József hitével.* Ha ugyanis Erzsébet a Megváltó édesanyjáról azt mondhatta: „Boldog az, aki hitt...”, akkor bizonyos mértékig Józsefre is vonatkoztathatjuk ezt a kijelentést, hiszen a döntő pillanatban igennel válaszolt az Igére, melyet

Isten közölt vele. Hogy pontosak legyünk: József nem szavakkal válaszolt az angyal „híradására”, mint Mária, hanem „úgy tett, ahogy az Úr parancsolta, és magához vette Máriát mint hitvesét”. *Amit tett, az a „hit legtisztább engedelmsége”* (vö. Róm 1,5; 16,26; 2Kor 10,5-6).

Ezért mondhatjuk azt, hogy amit József tett, az egészen különleges módon összekötötte őt Mária hitével: Istentől származó igazságként *fogadta el azt, amit Mária* már az angyali üdvözetkor *elfogadott*. A Zsinat ezt tanítja: „A kinyilatkoztató Istennek a 'hit engedelmségével' tartozunk. Ezzel az ember szabadon Istenre bízva egész önmagát, 'értelmével és akaratával egészen meghódol a kinyilatkoztató Isten előtt' és önként elfogadja a tőle kapott kinyilatkoztatást”.^[7] *Az előbb idézett mondat, amely a hit lényegét érinti, teljességgel és egészében ráillik a Názáreti Józsefre.*

5. Ezért *egyedülálló módon lett annak a titoknak őrzője* vagy letéteményese, amely „kezdettől fogva el volt rejtve Istenben” (Ef 3,9). Amiként Mária birtokosa lett ennek a titoknak abban a döntő pillanatban, melyet az apostol az „*idők teljességének*” nevez, amikor ugyanis „...Isten elküldte a Fiát, aki asszonytól született, ... hogy kiváltson minket a törvény szolgaságából, hogy a fogadott fiúságot elnyerjük” (Gal 4,4-5). „Istennek úgy tetszett – mondja a Zsinat – az ő jóságában és bölcsességében, hogy kinyilatkoztassa önmagát és tudunkra adja akaratának titkát (vö. Ef 1,9), hogy az emberek Krisztus, a testté lett Ige által a Szentlélekben eljussanak az Atyához, és az isteni természet részesei legyenek” (vö. Ef 2,18; 2Pt 1,4).^[8]

József Máriával együtt az első letéteményese ennek az isteni titoknak. Máriával együtt – és éppen Máriához való kapcsolatában is – kezdettől fogva *részesedik Isten Krisztusban megvalósuló önkinyilatkoztatásának döntő szakaszából.* Ha szem előtt tartjuk a két evangélista, Máté és Lukács szövegét, azt is mondhatjuk, hogy József az első, aki *részesedik az Istenanya hitében,* és ezáltal támogatja hitvesét az isteni hírüladás hitében. Ezen túlmenően ő az; akit Isten elsőként állított a „hit zarándokútjára”, amelyen Mária – különösen a Kálvária és a pünkösdi események óta – tökéletes módon előttünk jár.^[9]

6. József személyes útja, *hitbeli zarándoklása előbb ér véget,* mint Máriáé. Mária még ott áll a Kálvárián a kereszt tövében, és miután Krisztus visszatért az Atyához, ő még jelen van az utolsó vacsora termében pünkösdkor, azon a napon, amikor a világ előtt nyilvánosságra lép az Igazság Lelkének erejéből született Egyház. Mégis, *József a hitnek ugyanazt az útját járja,* mint Mária. Az ő útját is teljességgel az a misztérium határozza meg, amelynek Máriával együtt lett első letéteményese.

A megtestesülés és a megváltás ugyanis feloldhatatlan, bensőleg összefüggő egységet alkot, amelyben „a kinyilatkoztatás üdvrendje egymáshoz lényegileg kapcsolódó eseményekben és szavakban bontakozik ki”.^[10] Épp eme bensőséges kapcsolat miatt rendelte el XXIII. János pápa, Szent József kiváló tisztelője, hogy a megváltás örök emlékezetében, nevezetesen a római misekánonban, Szent József neve Máriáé mellé kerüljön, megelőzve az apostolok, a pápák és

vértanúk neveit.[11]

Az atyaság mint szolgálata

7. Amint az evangéliumi szövegekből következik, József atyaságának jogi alapját a Máriával való házassága alkotja. Isten rendelte Mária hitvestársául, hogy ezáltal biztosítsa Jézus számára József atyai oltalmát. Ezért az isteni kiválasztás és elrendelés – mely Józsefet atyaságában állítja legközelebb Krisztushoz, minden kiválasztás és elrendelés céljához (vö. Róm 8,28 köv.) – a Máriával kötött házasságon, vagyis a családon keresztül vezet.

Jóllehet az evangélisták teljesen és világosan kimondják, hogy Jézus a Szentlélek közreműködésével fogantatott és hogy ebben a házasságban a szüzesség megőrződött (vö. Mt 1,18-25; Lk 1,26-34), Józsefet mégis Mária férjének, Máriát pedig József feleségének nevezik (vö. Mt 1,16.18-20.24; Lk 1,27; 2,5).

Az Egyház számára, akármilyen jelentős *Jézus szűzi fogantatásának megvallása*, nem kevésbé fontos, hogy védelmezze József házasságát Máriával, hiszen jogilag ettől a házasságtól függ József atyasága. Így válik érthetővé az is, miért sorolják fel az evangélisták a nemzedékeket József származási rendje szerint. Szent Ágoston felteszi magának a kérdést: „Miért ne lehetnének a nemzedékek Józseféi? Talán nem volt Mária hitvese?... Az Írás megerősíti az angyal tekintélye által, hogy igenis hitves volt. *Ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert a gyermek, akit hord, a Szentlélektől van* – mondta az angyal. És megparancsolta neki, hogy adjon nevet a gyermeknek, akkor is, ha nem tőle származik. Így szól a továbbiakban az Írás: *Fiút fog szülni, akit Jézusnak nevez el*. Az Írás jól tudja, hogy Jézus nem Józseftől származik, hiszen amikor József nyugtalankodott jegyese várandósságának eredete miatt, az angyal közölte vele: *a gyermek a Szentlélektől van*. Ennek ellenére nem vitatják el tőle az atyai tekintélyt, mióta a parancsot kapta, hogy ő nevezze el a gyermeket. Végül maga Szűz Mária is, aki nagyon jól tudja, hogy Krisztust nem a jegyesével való házassági kapcsolat által foganta, Józsefet Krisztus atyjának nevezi.”[12]

Mária fia Józsefnek is fia az őket egybekötő házassági kötelék ereje által: „Hűséges házasságuk alapján *mindketten* kiérdemelték, hogy Krisztus szüleinek nevezzük őket, nemcsak Krisztus édesanyját, hanem atyját is, és éppen olyan módon, ahogyan ő Mária hitvese volt – nem testi, hanem *lelki értelemben*”. [13] Ebben a házasságban semmi sem hiányzik a házasságkötés alapvető feltételei közül: „Krisztus szüleinél megvalósult a házasság minden java: utód, házassági hűség, szentségi jelleg. Mindannyian jól ismerjük az utódot, aki maga az Úr Jézus, a hűséget, hiszen nem történt házasságtörés, a szentséget, mert nem történt válás.”[14]

Mind Szent Ágoston, mind pedig Szent Tamás, amikor a házasság természetét elemzik, úgy beszélnek róla, mint a „lelkek oszthatatlan egységéről”, [15] a „szívek egységéről”, „egyetértésről”, tehát olyan összetevőkről beszélnek, amelyek ebben a házasságban példaadó módon nyilvánultak meg. Amikor az üdvtörténet döntő pillanatában Isten kinyilvánítja az emberek iránti szeretetét az Ige odaajándékozásán keresztül, éppen *Mária és József házassága* valósítja meg a

teljes „szabadságban történő házassági önátadást”, a szeretet elfogadásában és kinyilvánításában.[16] „Ebben a nagy vállalkozásban, hogy minden dolgot megújítsunk Krisztusban, új valósággá válik a hasonlóképpen megtisztult és megújult házasság, az Újszövetség szentsége. Így – amint az Ószövetség kezdetén is – egy házaspár áll az Újszövetség küszöbén. Amíg azonban Ádám és Éva házassága a bűn forrásává vált, amely elárasztotta a földet; Mária és József házassága azt a csúcspontot jelenti, ahonnan a szentség szétárad az egész világra. Üdvösségünk szerzője ezzel a szűzi és szent szövetséggel indította el megmentésünk művét, hogy nyilvánvaló legyen mindenható akarata: *tisztuljon és szentelődjék meg a család*, a szeretet szentélye és az élet bölcsője.”[17]

Mennyi tanítást vezethetünk le ebből a mai család számára! Mivel a „házasság lényegét és feladatait végső soron a szeretet határozza meg”, „ezért a család hivatása és küldetése, hogy *őrizze, tanúsítsa és árassza a szeretetet*, mint élő visszatükröződése és valóságos részese annak a jósnak, amellyel Isten szereti az embereket, Krisztus Urunk pedig Egyházát, az ő jegyesét”. [18] Ezért a Szent Család, vagyis az első „családegyház” [19] életének kell tükröződnie minden keresztény családban. „Isten titokzatos rendelése szerint ugyanis sok éven át benne élt elrejtve az Isten Fia. A Szent Család ennek következtében ősképp és minta valamennyi keresztény család számára”. [20]

8. Isten arra rendelte Szent Józsefet, hogy *saját atyaságának gyakorlásával* szolgálja Jézust és küldetését: ezáltal együttműködik vele az idők teljességében a megváltás nagy művén, és így valóban „az üdvösség szolgálja”. [21] Atyasága konkrétan abban fejeződik ki, hogy „életét szolgálattá, áldozattá tette, amely a megtestesülés misztériumára és a vele kapcsolatos megváltói küldetésre irányult. A Szent Család feletti tekintélyét, amely őt jog szerint megillette, arra használta fel, hogy önmagát, életét és munkáját egészen a Szent Családnak szentelje. A család szeretetére szóló emberi hivatását átváltoztatta önmaga, szíve és minden képessége emberfeletti áldozatává, olyan szeretetté, amelyet a házából származó Messiás szolgálatába állított”. [22]

Miután a szent liturgia megemlítette, hogy „József gondos oltalmára bízták megváltásunk kezdeteit”, [23] magyarázatként megjegyzi: „Isten a Szent Család élére állította Szent Józsefet, mint hűséges és bölcs szolgát, hogy atyaként oltalmazza egyszülött Fiát”. [24] XIII. Leó pápa kiemeli e küldetésmagasztosságát: „Szent József fönséges méltóságával mindenkit felülmúl, mert isteni rendelkezés folytán oltalmazója, az emberek véleménye szerint pedig atyja volt Isten Fiának. Ebből következett, hogy az Isten Igéje Józsefnek volt alárendelve, engedelmeskedett neki, és vele szemben azt a tiszteletet és megbecsülést tanúsította, amelyet a gyermekek kötelesek megadni atyjuknak”. [25]

Lehetetlen föltételezni, hogy egy ilyen magasztos feladatnak ne felelnének meg azok a tulajdonságok, amelyek szükségesek annak illő betöltéséhez. El kell ismernünk, hogy József „az ég különös adományaként a természetes szeretet egészét és azt a szeretetteljes gondoskodást érezte Jézus iránt, amelyet csak egy atyai szív képes felmutatni”. [26]

A Jézus feletti atyai hatalommal együtt Isten megadta Józsefnek a megfelelő szeretetet is, azt a szeretetet, amelynek forrása az Atyában van, „akiről nevét kapja minden atyaság a mennyben és a földön” (Ef 3,15).

Az evangéliumok világosan bemutatják József atyai feladatát Jézussal kapcsolatban. Ugyanis az üdvösség, amely Jézus emberségén át vezet, megnyilvánul azokban a magatartási formákban is, amelyek a családi élet mindennapjaihoz tartoznak, miközben a Megtestesülés tervéhez kapcsolódó „megalázkodást” vagy alárendelődést tiszteletben tartja. Az evangélisták nagy hangsúlyt fektetnek annak bemutatására, hogy Jézus életében semmi sem volt a véletlenre bízva, hanem minden az Isten által eleve elrendelt terv szerint történt. A gyakran visszatérő formula: „Így történt, hogy beteljesedjen...” és a leírt eseményeknek az ószövetségi szövegekre való vonatkoztatása arra irányul, hogy kihangsúlyozza annak a tervnek az egységét és folytonosságát, amely Krisztusban éri el teljességét.

Az Ige megtestesülésével valósággá válnak az Ószövetség ígéretei és előképei, összefonódnak a színhelyek, személyek, események és szokások, mégpedig pontos isteni parancsok szerint. Ez utóbbiak közlése az angyalok szolgálata és Isten szavára különösen fogékony teremtményekhez szólnak. Mária az Úr alázatos szolgálója, aki öröktől fogva arra lett felkészítve, hogy Isten anyja legyen. József pedig valóban az, akit Isten arra választott, hogy „elrendezze Jézus születését”.^[27] Őt bízta meg a Mindenható, hogy az isteni rendelkezések és emberi törvények figyelembevételével gondoskodjék Isten Fiának e világba való „rendezett” beilleszkedéséről. Jézus egész „magán-”, másképp „rejtett” élete József oltalmára bízott.

A népszámlálás

9. József a törvényes közhatalom utasításának engedelmeskedve az összeírás miatt Betlehembe ment és teljesítette a gyermekkel kapcsolatban azt a fontos, jelentőségteli feladatot, hogy „Jézus, a Názáreti József fia” (vö. Jn 1,45) néven hivatalosan felíratta őt a Római Birodalom lakóinak listájára. Ez a bejegyzés nyilvánvalóan bizonyítja, hogy Jézus az emberi nemhez tartozik, ember az emberek között, e világnak a polgára, alávetve az evilági törvényeknek és intézményeknek, valójában azonban ő a „világ megmentője”.

Origenész igen helyesen fejtegeti, mily nagy a teológiai jelentősége ennek a fontos történelmi eseménynek. „Mit jelent ez a történet, vagyis a földkerekség első népszámlálása, mely Augustus császár idején történt? És annak elmondása, hogy a többi ember között József is feliratkozott várandós feleségével, Máriával? És az a tény, hogy Jézus még a népszámlálás befejezése előtt világra jött? Aki gondosan figyel az eseményre – Krisztus nevét is be kellett jegyezni a népszámláláskor –, arra a következtetésre jut, hogy Krisztus nevének a bejegyzése valamilyen nagy misztériumot rejteget. Azért kellett Krisztust beírni az emberiség tagjai közé, hogy az emberiség tagjaként szentelje meg ugyanazt az emberiséget, amellyel közösséget vállalt. Az emberiség vele együtt legyen beírva az életkönyvébe. Vagyis, akik majd hisznek benne, legyenek feljegyezve az égben Annak szentjeivel együtt, 'Akié a dicsőség és a hatalom mindörökké.

Ámen.”[28]

A születés Betlehemben

10. Szent József „az Istenben öröktől fogva elrejtett misztérium” letéteményese, és amikor érkezett „az idők teljessége”, a misztérium az ő és Mária szeme előtt kezdett beteljesedni a *betlehemi éjszakán*. József Máriával együtt az Isten Fia világra jöttének kivételes tanúja. Lukács ezt írja: „Ott tartózkodásuk alatt érkezett a szülés ideje. Mária megszülte elsőszülött fiát, bepólyálta és jászolba fektette, mert nem jutott neki hely a szálláson” (Lk 2,6-7).

József szemtanúja volt ennek a születésnek, amely emberileg megalázó külső körülmények között történt és ezzel első meghirdetése annak a „kiüresítésnek” (vö. Fil 2,5-8), amelyet Krisztus a bűnök bocsánataért önként vállal magára. József ugyanígy *tanúja volt a pásztorok imádásának*, akik, mivel az angyal közölte velük a nagy örömhírt (vö. Lk 2,15-16), rátaláltak Jézus születésének helyére. Később pedig *tanúja volt a napkeleti bölcsek hódolatának* (vö. Mt 2,11).

A körülmetélés

11. A fiúgyermek körülmetélése az apa első vallási kötelezettsége (vö. Lk 2,21), ezért József ezzel a rítussal Jézus feletti jogát és kötelességét gyakorolta.

Az elv, amely szerint az Ószövetség valamennyi rituális szokása a „valóság árnyéka” (vö. Zsid 9,9 köv.; 10,1), megmagyarázza, hogy Jézus miért fogadja el azokat. Mint minden más rítus, a körülmetélés rítusa is Jézusban nyeri el „beteljesedését”. Isten szövetsége Ábrahámval, amelynek jele a körülmetélés volt (vö. Ter 17,13), Jézusban nyeri el teljes érvényességét és tökéletes megvalósulását, mert Jézusban „Isten valamennyi ígérete 'Igenne' vált” (vö. 2Kor 1,20).

A névadás

12. A körülmetéléskor József a Jézus nevet adja a gyermeknek. Egyedül ebben a névben van üdvösség (vö. ApCsel 4,12), jelentését az angyal hangsúlyozta Józsefnek: „A Jézus nevet add a gyermeknek, mert ő szabadítja meg népét bűneitől” (Mt 1,21). A névadással József kifejezésre juttatja Jézus feletti törvényes atyaságát, a Jézus névvel pedig kihirdeti Jézus szabadítói küldetését.

Jézus bemutatása a templomban

13. Ez a szertartás, amelyről Lukács tudósít (2,22 köv.), magában foglalja az elsőszülött kiváltását, és megvilágítja a tizenkét éves Jézus jelenlétét a templomban.

Az *elsőszülött kiváltása* az atya másik fontos kötelessége, amelyet József teljesít. Az elsőszülött a Szövetség népét példázta, amely megszabadult a szolgaságból, hogy Istenhez tartozzon. Jézus, aki a megváltás igazi „ára” (vö. 1Kor 6,20; 7,23; 1Pt 1,19), itt nemcsak „beteljesíti” az ószövetségi előírást, hanem egyúttal messze túlmegy azon, hiszen ő nem egyszerűen egy a megváltandók

közül, hanem maga a megváltás igazi szerzője.

Amint az evangélista kiemeli, Jézus atyja és édesanyja csodálkoztak azon, amit Simeon fiukról mondott (Lk 2,33), különösen álméltak szavain, amikor Istenhez intézett himnuszában Jézus mint „üdvösség” szerepel, melyet „minden nép színe előtt készítettél, világosságul a pogányok megvilágítására, és dicsőségül népednek, Izraelnek”. Kissé később pedig elhangzik: „jel lesz, amelynek ellene mondanak” (vö. Lk 2,30-34).

Menekülés Egyiptomba

14. Miután Jézust bemutatták a templomban, Lukács evangélista megjegyzi: „Elvégeztek mindent az Úr törvénye szerint, aztán *visszatértek városukba, a galileai Názáretbe*. A gyermek pedig növekedett és erősödött. Bölcsesség töltötte el és Istennek kedve telt benne” (Lk 2,39-40).

Máté szövege szerint a Galileába való visszatérés előtt történt még egy nagyon fontos esemény, amelyre az isteni Gondviselés újra Józsefet használta fel. Ezt olvashatjuk: „Miután a bölcsek elmentek, megjelent Józsefnek álmában az Úr angyala, s ezt mondta neki: '*Kelj föl, fogd a gyermeket és anyját, menekülj Egyiptomba*, és maradj ott, amíg nem szólok, mert Heródes keresi a gyermeket, hogy megölje” (Mt 2,13). A napkeleti bölcsek érkezésekor Heródes is hallott a „zsidók királyának” megszületéséről (vö. Mt 2,2). Amikor a bölcsek elhagyták városát, „Betlehemben és környékén megöletett minden fiúgyermeket 2 éves korig” (Mt 2,16). Azzal, hogy mindet legyilkoltatta, „a zsidók újszülött királyát” akarta megölni, akinek születéséről a bölcsek nála tett látogatása során szerzett tudomást. Ezért József, miután álmában megkapta a figyelmeztetést, „felkelt éjszaka és *Egyiptomba menekült a gyermekkel és anyjával*. Ott maradt *Heródes haláláig*. Mert kellett, hogy beteljesedjen az, amit az Úr mondott prófétája által: '*Egyiptomból hívtam fiamat*” (Mt 2,14-15; vö. Oz 11,1).

Jézus visszatérése Betlehemből Názáretbe így vezetett tehát Egyiptomon keresztül. Amiként Izrael a szolgaság házából a kivonulás és visszatérés útjára lépett, hogy megkezdődjön az Ószövetség, hasonlóképpen *Isten gondviselése misztériumának letéteményese és segítője*, József szintén számkivetésben virrasztott afölött, aki majd megvalósítja az Újszövetséget.

Jézus a templomban

15. Az angyali üdvözlés óta Máriával együtt bizonyos módon József is részese annak a Istennél *öröktől fogva elrejtett titoknak*, amely végül is testet öltött:

„Az Ige testté lett és közöttünk élt” (Jn 1,14). Emberek között élt, élettere *a názáreti Szent Család* volt, egy a kis galileai városka sok családjá közül, egy Izrael földjének számos családjá között. A gyermek Jézus ott „növekedett és erősödött. Bölcsesség töltötte el és Istennek kedve telt benne” (Lk 2,40). Az evangéliumok néhány szóban foglalják össze *a „rejtett” élet hosszú időtartamát*, mely alatt Jézus messiási küldetésére készült. Egyetlen pillanat kivétel e rejtettség alól, amelyet *Lukács evangéliuma* ír le: *az a húsvét Jeruzsálemben, amikor Jézus tizenkét éves volt*.

Jézus ifjú zarándokként vett részt Máriával és Józseffel ezen az ünnepen. „Az ünnepnapok elteltével hazafelé indultak. A gyermek Jézus azonban Jeruzsálemben maradt, anélkül, hogy szülei tudták volna” (Lk 2,43). Egy nap elteltével vették észre eltűnését, és elkezdtek keresni „a rokonok és ismerősök között”. „Három nap múlva megtalálták a templomban, ott ült a tanítók között, hallgatta és kérdegette őket. Akik csak hallgatták, csodálkoztak okosságán és feleletein (Lk 2,46-47). Mária megkérdezte: „Gyermekem, miért tetted ezt velünk? *Atyád és én bánkódva kerestünk*” (Lk 2,48). Jézus válasza azonban olyan volt, hogy egyikük sem értette, mit is akar mondani vele. Ezt mondta: „Miért kerestetek? Nem tudtátok, hogy *nekem Atyám dolgaiban kell fáradoznom?*” (Lk 2,49-50).

Ezt a választ hallotta József, akit Mária éppen az előbb „Jézus atyjának” nevezett. Valóban mindenki így beszélt és így is gondolta: Jézust „József fiának tartották” (Lk 3,23) az emberek. Mindazonáltal Jézus templombeli válasza a „feltételezett apának” bizonyára emlékezetébe idézte, amit egy éjszaka, tizenkét évvel azelőtt hallott: „József, ... ne félj magadhoz venni feleségül Máriát, mert *a gyermek, akit méhében hord, a Szentlélektől van.*” Már attól fogva tudta, hogy Isten titkának őrzője és letéteményese, a tizenkét éves Jézus pedig éppen *ezt a titkot idézte emlékezetébe:* „Atyám dolgaiban kell fáradoznom.”

Jézus élete és neveltetése Názáretben

16. Jézus József felügyelete alatt növekedett és gyarapodott „bölcességben, korban és kegyelemben” (Lk 2,52) a Szent Család körében. József kapta azt a magasztos feladatot, hogy Jézust felnevelje, vagyis: táplálja, öltöztesse, oktassa a Törvényre és egy mesterségre, amint ez az apa saját föladata.

Az eucharisztikus áldozatban az Egyház tisztelettel emlékezik meg „elsősorban a dicsőséges, mindenkor Szűz Máriáról, valamint Szent Józsefről”,^[29] mert ő „azt táplálta, akit a hívők az örök élet kenyereként kell, hogy magukhoz vegyenek”.^[30]

Jézus a maga részéről „engedelmeskedett nekik” (Lk 2,51), és „szülei” figyelmes gondoskodását tisztelettel, odaadással viszonzta. Ezzel akarta megszentelni a család kötelességeit, valamint a munkát, amelyet József oldalán végzett.

Az igaz férfi – a hitves

17. József egész élete hitbeli zarándokút volt. Ennek folyamán, akárcsak Mária, ő is hú maradt Istentől kapott hivatásához. Mária élete tökéletes beteljesítése annak az első „*fial*”-nak, amelyet az angyali üdvözléskor mondott. József ellenben, amint fentebb mondtuk, amikor az angyal hírül adta neki Isten üzenetét, egyetlen szót sem szólt. Egyszerűen „úgy tett, ahogy az Úr angyala parancsolta neki” (Mt 1,24). *Ez az első „tett” lett „József útjának” kezdete.* Az út folyamán az evangéliumok egyetlen szót sem említenek, amit József mondott volna. József hallgatása azonban különleges jelentőségű: éppen hallgatásából olvashatjuk ki teljesen azt az igazságot, amelyet az evangélium ítélete tartalmaz róla: „igaz ember volt” (Mt 1,19).

Meg kell tanulnunk ezt az igazságot helyesen értelmezni, mert *az egyik legfontosabb tanúbizonyságot tartalmazza az emberről és hivatásáról*. A nemzedékek során az Egyház egyre figyelmesebben és tudatosabban olvassa ezt a tanúbizonyságot, miközben e páratlan igaz kincs gazdagságából „új és régi” (Mt 13,52) elemeket hoz újra és újra felszínre.

18. Mindenekelőtt a názáreti „igaz” férfiú rendelkezik a hitves valamennyi szembeszökő jellemzőjével. Az evangélista Máriát így mutatja be: „A szűz egy férfinak, Józsefnek volt a jegyese (Lk 1,27). Tehát az evangéliumok először *a férj-feleség képét* tárják elénk, s csak azután tudatják, hogy megkezdődött „az évszázadokon át elrejtett misztérium” (Ef 3,9) beteljesedése. (A zsidó nép szokása szerint a házasságkötés két részletben történt: először ünnepelték meg a törvényes házasságkötést a tulajdonképpeni házasságot), és csak bizonyos idő elteltével fogadta a férj feleségét a házába. Tehát József, még mielőtt együtt élt volna Máriával, már a „férje” volt; *Mária azonban megőrizte szíve mélyén a vágyat, hogy kizárólag Istennek szentelje magát*. Megkérdezhetnénk, hogyan egyeztethető össze ez a vágy „a házasságkötéssel”. A választ egyedül és kizárólag az üdvtörténet fejleménye, vagyis Isten különleges cselekedete adja meg. Mária az angyali üdvözlés pillanatától tudja, hogy *a szüzesség iránti vágyát meg kell valósítani*, vagyis magát kizárólag és teljes értelemben Istennek kell szentelnie, hogy *Isten Fiának anyja legyen*. A Szentlélek közreműködésével létrejött anyaság az önátadásnak az a formája, amelyet Isten elvár attól a szűztől, aki József „jegyese”. Mária éppen ezért mondja ki a maga „*fiat*”-ját.

Az a körülmény, hogy ő József „jegyese”, *bennfoglaltatik Isten tervében*. Erre utal az általunk idézett két evangélista, különösen pedig Máté. Az angyal Józsefhez intézett szavai nagyon jelentősek: „Ne félj magadhoz venni *feleségül* Máriát, mert a gyermek, akit méhében hord, a Szentlélektől van” (Mt 1,20). Ezek ugyanis József hitvesének titkát világítják meg. Mária anyaságában is szűz. Benne a „Magasságbeli Fia” öltött magára emberi testet és lesz az „Emberfia”.

Amikor *Isten* az angyal szavaival *Józsefhez* fordult, *úgy fordult hozzá, mint a Názáreti Szűz jegyeséhez*. Ami Máriában a Szentlélek közreműködése által történt, egyben kifejezésre juttatja a *házassági kötelék megerősítését*, amely kötelék már korábban fennállt József és Mária között. Az égi küldött egészen világosan mondta Józsefnek: „Ne félj magadhoz venni *feleségül* Máriát. „Ami tehát korábban történt – József Máriával kötött házassága –, Isten akarata szerint való és ezért meg kell maradnia. Istenanyaságában Máriának továbbra is úgy kell élnie, mint aki „szűz és jegyese egy férfinak” (vö. Lk 1,27).

19. Az éjszakai „hírüladás” szavaiból nemcsak azt az isteni igazságot hallja meg József, hogy hitvesének hivatása kimondhatatlanul fönséges, hanem *újra felidézi az igazságot saját hivatásáról*. Ez az „igaz” ember, aki a választott nép legnemesebb hagyományainak szellemében szerette a Názáreti Szüzet és a házassági szeretet kötelékére lépett vele, most Istentől kap ismét megbízatást erre a szeretetre.

„József úgy tett, ahogy az Úr angyala megparancsolta neki, és magához vette feleségét” (Mt 1,24). A gyermek, akit Mária hordoz, „a Szentlélektől származik”. Nem kell ebből a kijelentésből is arra következtetnünk, hogy József *hitvesi szeretetét szintén újjáformálta a Szentlélek*? Nem kell-e arra gondolnunk, hogy Isten szeretete, amely a Szentlélek által árad az emberek szívébe (vö. Róm 5,5), a legtökéletesebb módon formál mindenféle emberi szeretetet? Hiszen egyedülálló módon átalakítja a házastársak hitvesi szeretetét is, miközben elmélyíti és felmagasztosítja benne mindazt, ami emberhez méltó és szép, ami magában hordozza a kizárólagos önátadásnak, a személyek összetartozásának és a Szentháromság misztériuma szerinti, igazi összetartozásnak a jegyeit.

„József magához vette feleségét. De *nem ismerte meg*, amíg világra nem hozta fiát” (Mt 1,24-25). Ezek a szavak egy *másfajta házasságbeli közelségre* utalnak. Az összetartozás mélysége, vagyis az egység, a személyek közötti kapcsolat lelki ereje – végsősoron az „Éltető Lélektől” származik (vö. Jn 6,63). *József, aki engedelmeskedett a Léleknek, éppen benne fedezte fel újra a szeretet forrását*, férfiúi és hitvesi szeretete forrását. Ez a szeretet nagyobb volt, mint az, amit az „igaz ember” emberi szívének lehetőségei szerint kívánhatott volna magának.

20. A liturgia úgy ünnepli Máriát, mint „akit a házastársi és szűzi szeretet köteléke fűz össze Józseffel, az igaz emberrel”.^[31] Valóban, a szeretet két formájáról beszélhetünk, amelyek *együttesen* jelenítik meg az Egyház mint szűz és jegyes titkát, melynek jelképe Mária és József házassága. „A szüzesség és az Isten országáért vállalt cölibátus nemcsak hogy nem állnak semmiféle ellentmondásban a házasság méltóságával, hanem feltételezik és megerősítik azt. „A házasság és a szüzesség Isten és az ő népe szövetsége misztériumának és a belőle fakadó életnek két megnyilvánulási módja”.^[32]

József önmaga teljes föláldozásával kifejezi az Isten Anyja iránti nemes szeretetét, följajánlván magát „jegyajándékként”. Jóllehet biztos, hogy vissza akart vonulni a kapcsolatból, nehogy akadályozza Istennek ama tervét, amely Máriában már megkezdte teljesedését. Mégis, az angyal kifejezett utasítására továbbra is együtt marad vele, és tiszteletben tartja azt, hogy Mária kizárólag Istennek adta magát.

Másrésről éppen a Máriával kötött házasságból sarjadt József számára egyedülálló méltósága és Jézus feletti jogainak együttese. „Az Istenanya méltósága kétségkívül oly nagy, hogy ennél magasztosabb senkié sem lehet. Mivel azonban a Boldogságos Szűz és József között házassági kötelék állt fenn, semmi kétség nem fér hozzá, hogy *József mindenki másnál közelebb áll* ahhoz a nagy méltósághoz, melynek alapján az Istenanya minden teremtményt felülmúl. Márpedig a házasság az a legmagasabb rangú közösség, amely természete szerint együtt jár a javaknak a felek közötti közösségével. Ezért, amikor Isten hitvestársul adta Józsefet a Szent Szűznek, nemcsak élettársul, szüzessége tanújául és házassága oltalmazójául rendelte, hanem azért is, hogy e házassági szerződés által ő is részesedjen Mária kiemelkedő méltóságában.”^[33]

21. *Ilyen szeretetkötelék tartotta össze a Szent Család életét.* Kezdetben a betlehemi szegénységben, aztán az egyiptomi száműzetésben, végül názáreti létükben. Az Egyház mély tisztelettel övezi ezt a családot és példaképpül állítja valamennyi család elé. A megtestesülés misztériumába közvetlenül bevont názáreti család maga is különleges titok. Ehhez a titokhoz – mint a megtestesülésben – hozzátartozik az igazi apaság: *az Isten fia családjának emberi formája* igazi emberi család, melyet Isten titka alakított ki. *E családban József az atya: atyasága* nem vezethető vissza gyermek nemzésére, és mégsem „látszólagos”, vagy „pót”-apaság, *hanem rendelkezik az emberi apaság teljes igazságával*, az atyának a családban betöltött feladatával. Itt is a személyi egység(= *unio hypostatica*) egyik következményével találkozunk: az Isteni Személy, az Ige–Fiú egységébe fölvelt emberi természettel. Az emberlét fölvetelével Krisztus ugyanis *fölemelt magába minden emberit, különösen a családot*, földi létének első föltételét. Ebben az összefüggésben József földi atyasága szintén fölvetelt nyert.

Máriának a tizenkét éves Jézushoz intézett szavai ennek fényében tárják föl igazi jelentésüket: „Atyád és én aggódva kerestünk.” Ez nem egy szokásos beszédfordulat: Jézus anyjának szavai a megtestesülés teljes igazságára utalnak, amely a názáreti család titka. *József, aki a „hit engedelmessége által”* kezdettől fogva *elfogadta* Jézus feletti földi atyaságát, miközben a Szentlélek fényét követte, amelyet az ember a hit által nyer el, minden bizonnyal egyre nagyobb mértékben fedezte fel atyaságának *kimondhatatlan ajándékát*.

A munka, mint a szeretet kifejezése

22. *A názáreti család életében ennek a szeretetnek mindennapos kifejezője a munka.* Az evangéliumi elbeszélés közli, hogy az a munka, amellyel József a család megélhetését biztosította, az *ácsmesterség*. E mögött az egyszerű szó mögött rejtőzik József egész felnőtt élete. Jézus számára ezek a rejtett élet évei, melyekről az evangélista a templomi esemény után ennyit mond: „Ezután visszatért velük Názáretbe, és engedelmeskedett nekik” (Lk 2,51). Ez az „alávetettség”, vagyis Jézus engedelmissége a názáreti házban, Jézusnak József munkájában való részvételét is jelenti. Ő, akit az „ács fiának” tartottak, vélt *atyjától* megtanulta az ácsmesterséget. Amiként a názáreti család az üdvösség és szentség rendjében az emberi családok példaképe, hasonlóképpen elmondhatjuk ezt *Jézus munkájáról is, melyet József, az ács oldalán végzett*. Korunkban az Egyház azzal kívánta kiemelni ennek a jelentőségét, hogy május hó első napjára helyezte munkás Szent József liturgikus emléknapiját. *Az evangéliumban nagy becsületnek örvend az emberi munka, különösen ha azt kézzel végezték.* A munka együtt lépett be a Megtestesülés misztériumába Isten Fiának emberségével, sőt sajátos módon részesült a megváltásból. József, munkapadjának köszönhetően, amelyen Jézussal együtt végezte tevékenységét, az emberi munkát is közelebb vitte a megváltás titkához.

23. Abban, hogy Jézus emberileg növekedett „bölcességben, korban és kedvességben”, jelentős szerepet játszott *a tevékenység erénye*, a szorgalom, hiszen a munka „érték az ember számára”, alakítja a természetét és „képesé teszi arra, hogy tökéletesedjen emberségében”.^[34]

A munka jelentősége az ember életében megköveteli, hogy elfogadjuk azon elemeket, „melyek lehetővé teszik minden ember számára, hogy munkája révén közelebb kerüljön Teremtő és Megváltó Istenéhez, együttműködjék vele az ember és világának üdvösségére irányuló tervben, Krisztus iránti barátsága mélyüljön, hite által pedig részt vegyen Urunk papi, prófétai és királyi hármaskörében.”[35]

24. Végeredményben a mindennapi élet megszenteléséről van szó, amelyre mindenkinek törekednie kell saját helyzetének megfelelően, s amelyet segíthet egy mindenki számára elfogadható példakép: „Szent József a példaképe azoknak az alázatosoknak, akiket a kereszténység nagy célokra rendel... Ő annak a bizonyítéka, hogy nincs szükség rendkívüli dolgokra ahhoz, hogy az emberek Krisztus jó és hiteles követői legyenek, csak általános, emberi, egyszerű, de igaz és hiteles erények szükségesek.”[36]

A lelki élet elsődlegessége

25. Csend borítja mindazt, ami József alakjával kapcsolatos, és ez kiterjed a názáreti házban végzett ácsmunkára is. *Mégis, ez olyan hallgatás, ami jelesül föltárja az ő személyének belső természetét.* Az evangéliumok ugyanis kizárólag arról beszélnek, amit József „tett”, ám az ő csendbeburkolózó „cselekedeteiben” mégis megragadhatjuk belőlük *a mélységes szemlélődés* légkörét. József mindennapos kapcsolatban állt az „öröktől fogva elrejtett” titokkal, amely az ő házában „vett lakóhelyet” magának. Például ez magyarázza meg, miért lett Jézusról nevezett Szent Terézia, a szemlélődő karmelita rend nagy megújítója Szent József tiszteletének buzgó terjesztője a nyugati keresztények körében.

26. Egész életének egyetemes áldozata – amit József hozott azoknak a követelményeknek, amelyek együtt jártak a Messiásnak az ő házába érkezésével – „az ő kifürkészhetetlen belső életében” találja meg ésszerű igazolását, „...ahonnan egészen egyedi parancsok és vigasztalások érkeztek számára, s ahonnan a tiszta és egyszerű lelkekre jellemző, következetes erő és bátorság fakadt számára, mely kell a nagy elhatározásokhoz. Például amikor József alárendelte saját, jogos emberi szabadságát, házastársi boldogságát az isteni akaratnak; amikor elfogadta a családi állapotot és kötelezettséget annak súlyával együtt, és az egyedülálló szűzi szeretet jegyében lemondott a természetes házastársi szeretetről, amely a házasságot építi és táplálja.”[37]

Ez az Isten iránti feltétlen engedelmesség, az akarat készsége mindaz iránt, ami az Ő szolgálatára vonatkozik, nem más, mint *a jámborság gyakorlása*, amely a vallásosság erényének egyik bizonyítéka.[38]

27. A József és Jézus közötti életközösség méltán irányítja figyelmünket arra, hogy a megtestesülés titkát Krisztus embersége szempontjából elmélyedve szemléljük, az ugyanis az isteni Főnség hatásos eszköze az emberek megszentelésére: „Istenségének köszönhetően Krisztus emberi cselekedetei is üdvösségszerzők voltak számunkra, amennyiben érdemük és hatékonyságuk alapján kegyelmet eszközöltek ki számunkra.”[39]

A cselekedetek közül az evangélisták a húsvéti misztériummal kapcsolatosakat hangsúlyozzák, de nem felejtik el kiemelni a Jézussal való testi érintkezés jelentőségét sem a gyógyulások esetében (vö. például Mk 1,41), és kiemelik azt a hatást is, amelyet Jézus Keresztelő Jánosra gyakorolt, amikor még mindketten édesanyjuk méhében voltak (Lk 1,41-44).

Az apostoli tanúságtétel – fentebb láttuk – nem hanyagolta el Jézus születésének, körülmetélésének, a templomban történt bemutatásának, Egyiptomba menekítésének és rejtett názáreti életének elbeszélését, mert ezekben a mindenki számára üdvösséges „tettekben” is ott volt a kegyelem „misztériuma”, hiszen a szeretet egyazon forrásából, Krisztus istenségéből részesedtek. Ha pedig ez a szeretet Krisztus embersége által minden emberre kiterjedt, akkor nyilvánvalóan elsősorban azokat szentelte meg, akiket az Isten akarata a legszorosabb, legbizalmasabb közelségbe állított számára: Máriát, az édesanyját, és Józsefet, akit atyjának tartottak.[40] Lehetetlen még elgondolni is, hogy József „atyai” szeretete ne gerjesztette volna Jézus „fiúi” szeretetét, és viszont, hogy Jézus „fiúi” szeretete ne fokozta volna József „atyai” szeretetét. Tilos lenne talán betekinteni ebbe az elrejtett, bensőséges szeretetáramlásba? Ellenkezőleg. Az isteni szeretet indításaira fogékony lelkek joggal látják Józsefben a lelki élet ragyogó példáját.

Ezenkívül József ideális módon hidalja át azt a feszültséget, amely a tevékeny és szemlélődő élet között jelentkezik, amint erre képes az, akiben a szeretet már tökéletes. Ha követjük azt a tanítást, amely megkülönbözteti az *igazság szeretetét (charitas veritatis)* és a *szeretet kívánalmait (necessitas charitatis)*, oly módon, hogy az elsőbbséget az igazság szeretetének adja, a szeretet kívánalmait pedig abból származtatja,[41] akkor joggal állíthatjuk, hogy József egyrészt: élte az igazság szeretetét, amikor a Krisztus emberségében fénylő isteni igazságot szerette; másrészt: eleget tett a szeretet kívánta követelményeknek, amikor ellátta azt a szolgálatot, amelyet megkívánt Krisztus emberségének védelme és kibontakozása.

Korunk Egyházának védőszentje

28. IX. Pius pápa az Egyház igen nehéz időszakában azért nyilvánította Szent Józsefet a „Katolikus Egyház Patrónusává”, hogy ezzel az Egyházat a szent pátriárka különleges oltalmába ajánlja.[42] Nagyon jól tudta ugyanis, hogy ezzel nem egy eddig ismeretlen tiszteleti formát ajánl, hiszen az a kiemelkedő méltóság – amellyel Isten ruházta fel leghűségesebb szolgáját – indokolta, hogy „az Egyház az Istenszülő Szűz után mindjárt annak jegyesét részesítse a legnagyobb tiszteletben, szorongatásaiban pedig hozzá folyamodjon segítségért”. [43]

Mi az alapja ennek a nagy bizalomnak? XIII. Leó a következőképpen fogalmazza meg: „Az ok, amiért nevezetesen Szent Józsefet tekintjük az Egyház különleges védőszentjének és amiért az Egyház a maga részéről nagyon sokat remélhet oltalmától és közbenjárásától, főként abból ered, hogy Mária hitvese és ahogy tartották: Jézus atyja... Ebből természetesen fakad, hogy az Isteni Családot, melynek ő a feje – őrizze, védje és gondozza... Következésképpen: méltó hozzá, hogy amint a Názáreti Családot minden tekintetben ellátta és óvta, ugyanúgy most Krisztus Egyházát

oltalmazza és védje égi közbenjárásával.”[44]

29. Ezt a pártfogást most kérni kell, erre az Egyház mindig rászorul. Nemcsak azért, hogy kivédhesse a szüntelenül megújuló veszélyeket, hanem azért is, hogy támogassa az Egyháznak a világ evangelizálására, illetve azoknak a népeknek és nemzeteknek az újraevangelizálására tett erőfeszítéseit – amint azt a *Christifideles laici* kezdetű apostoli buzdításomban megállapítottam –, „amelyekben korábban virágzott a vallásos keresztény élet..., de akiket most komoly nehézségek gyötörnek”. [45] Elsősorban a „felülről jövő erő” (vö. Lk 24,49; ApCsel 1,8), a Szentlélek Úristen bőséges ajándékai kellenek ahhoz, hogy Krisztus örömhírét elvigyük azokra a helyekre, ahol még soha nem hirdették, vagy olyan vidékekre, ahol elhanyagolták illetve feledni hagyták. E kegyelmek elnyeréséhez szinte nélkülözhetetlen a szentek közbenjárása és példájuk követése.

30. Az Egyház nemcsak Szent József hatékony oltalmába veti bizalmát, hanem túl ezen bízik példájában is. József példája ugyanis nem szorítkozik az élet néhány konkrét helyzetére, hanem túllépve azokat, az egész keresztény közösség minden helyzetében és feladatában mindenkinek mintául szolgál.

Az Egyháznak ma is úgy kell viselkednie, ahogyan azt a II. Vatikáni Zsinat az isteni kinyilatkoztatással kapcsolatban előírja: „áhítatosan hallgatva Isten Igéjét” [46] legyen teljességgel kész arra, hogy hűségesen megvalósítsa a Jézusban kinyilatkoztatott üdvözítő isteni akaratot. Az emberek megváltásának kezdetén az engedelmesség megtestesült példaképét Mária után éppen Józsefben találjuk meg, őbenne, aki Isten parancsolatainak hűséges megvalósítása által tűnik ki.

VI. Pál pápa arra buzdított, hogy kérjék a hívek Szent József közbenjárását: „Miként azt az újabb időkben az Egyház teszi, elsősorban, azért, hogy teológiailag elmélkedjék arról, miként kapcsolódik össze az isteni tevékenység az emberrel a megváltás tervében. E tervben az isteni tevékenység önmagában elégséges, viszont az emberi, vagyis a mi tevékenységünk, mely önmagában semmit sem tehet (vö. Jn 15,5), az isteni szándék folytán mindig megkapja a nélkülözhetetlen segítséget. Az Egyház szíve mélyéből kéri oltalmazóját, hogy életét újra és újra újítsa meg és ékesítse állandóan azokkal az erényekkel, amelyek benne, Szent Józsefben tündököltek.” [47]

31. Az Egyház e szükségleteit imádságaiba foglalta. Szem előtt tartja ugyanis, hogy Isten „megváltásunk kezdetét Szent József hűséges oltalmára bízta.” Ezért kéri, adja meg Isten, hogy az Egyház épp olyan megbízhatóan működjék együtt az üdvösség rendjében, mint József. Legyen meg benne is ugyanaz a hűség és teljes önátadás, amely Szent Józsefet lelkesítette a megtestesült Ige szolgálatában, és az ő közbenjárására és példája szerint szentségben és igazságban járja útját Isten előtt. [48]

XIII. Leó pápa már száz évvel ezelőtt felszólította a katolikus világot, hogy kérje Szent Józsefnek, az egyetemes Egyház védőszentjének oltalmát. A *Quamquam pluries* kezdetű enciklikában arra az „atyai szeretetre” hivatkozott, amellyel József a „gyermek Jézust szerette”, és „a szent család

gondos őrzőjének” oltalmába ajánlotta és rábízta azt a drága örökséget, amelyet „Jézus Krisztus a vére árán szerzett”. Miként említettük, *az Egyház* azóta is *esedez Szent József oltalmáért*, „arra a szeretetre hivatkozva, amely őt Isten Szeplőtelen Szűz Anyjához fűzte”, és neki ajánlja minden gondját: azokat is, amelyek az emberi családot fenyegetik.

Ma is számtalan okunk van, hogy ugyanígy imádkozzunk: „Távolítsd el tőlünk, ó, legszeretőbb atya, a tévelygés és romlottság mótelyét, védelmezz az égből, ó, legerősebb támaszunk a harcban, és amint kiragadtad egykor a Kisdéd Jézust a legnagyobb életveszélyből, véd meg most is Isten szent Egyházát az ellenséges cselvetésektől és minden bajtól.”^[49] *A mai időkben is állandóan komoly okunk van arra, hogy minden embert Szent Józsefnek ajánljunk.*

32. Szívből kívánom, hogy ez a Szent Józsefre emlékeztető kis irat bennünk is újítsa meg azt a buzgó imádságot, amelyet elődöm száz évvel ezelőtt hozzá intézni javasolt. Ez az imádság és *Szent József alakja minden bizonnyal új aktualitást nyer korunk Egyháza számára az új keresztényévezred küszöbén.*

A II. Vatikáni Zsinat tovább fokozta bennünk a fogékonyságot Isten „nagy tettei” iránt. Nevezetesen *az üdvösség azon terve iránt*, amelynek József kimagasló szolgálja volt. Amikor tehát annak oltalmába ajánljuk magunkat, akire maga Isten bízta rá „legdrágább és legnagyobb kincsei védelmét”,^[50] *akkor egyben azt is meg akarjuk tőle tanulni, hogyan szolgáljuk „az üdvösség tervét”.* Legyen Szent József mindannyiunk számára *Krisztus üdvözítői küldetése* szolgálatában az egyedülálló tanítómester. Olyan szolgálat ez, amely az egész Egyház és minden egyes tagjának ügye: a házastársaké és szülőké, azoké, akik kétkezi munkájukból vagy bármilyen másféle munkából élnek, és azoké is, akik a szemlélődő életre vagy az apostolságra kaptak meghívást.

Az igaz férfiú, aki magában hordozta az Ószövetség teljes örökségét, hasonlóképpen bevezetést nyert a Jézus Krisztusban megalapított új és örök szövetség „kezdetébe” is. Ő mutassa meg számunkra ennek az üdvösséget ígérő szövetségnek az útjait az új évezred küszöbén, amelyben az Ige megtestesülésének kimondhatatlan titkához tartozó „idők teljessége” továbbhalad a beteljesedés felé.

Szent József eszközölje ki az Egyház és a világ, valamint mindannyiunk számára az Atya, a Fiú és a Szentlélek áldását.

Kelt Rómában, Szent Péter városában, 1989. augusztus 15-én, Szűz Mária mennybevételének ünnepén, pápaságunk tizenegyedik évében.

Jegyzetek:

- [1] *vö.* Szt. Iréneusz, *Adversus haereses*, IV, 23, 1: S. Ch. 100/2, pp. 692-694.
- [2] XIII. Leó, *Quamquam pluries* enciklika Szent Józsefről (1889. augusztus 15.): Leonis XIII P.M. Acta, IX (1890), pp. 175-182.
- [3] *Sacror. Rituum Congreg., Decr. Quemadmodum Deus* (1870. december 8.): Pii IX P.M. Acta, pars I, vol. V, p. 282; IX. Pius, *Apostoli levele Inclytum Patriarcham* (July 7, 1871): idézet helye, pp. 331-335.
- [4] *vö.* Szt. Chrysostom János, *In Matth. Hom. V, 3: PG 57, 57f.* The Fathers of the Church and the Popes, on the basis of their common name, also saw in Joseph of Egypt a prototype of Joseph of Nazareth, inasmuch as the former foreshadowed in some way the ministry and greatness of the latter, who was guardian of God the Father's most precious treasures-the Incarnate Word and his most holy Mother: *vö.*, for example, Szt. Bernard, *Super „Missus est,” Hom. II, 16: S. Bernardi Opera, Ed. Cist., IV, 33f.*; XIII. Leó, *Quamquam pluries* enciklika Szent Józsefről (1889. augusztus 15.): idézet helye, p. 179.
- [5] II. Vatikáni zsinat, *Dogmatikus konstitúció az Egyházzól, Lumen Gentium, 58.*
- [6] *vö.* ugyanott, 63.
- [7] II. Vatikáni zsinat, *Dogmatikus konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról, Dei Verbum, 5.*
- [8] ugyanott, 2.
- [9] *vö.* II. Vatikáni zsinat, *Dogmatikus konstitúció az Egyházzól, Lumen Gentium, 63.*
- [10] II. Vatikáni zsinat, *Dogmatikus konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról, Dei Verbum, 2.*
- [11] Szentszéki Rítuskongregáció, *Decree Novis hisce temporibus* (1962. november 13.): AAS 54 (1962), p. 873.
- [12] Szt. Ágoston, *Sermo 51, 10, 16: PL 38, 342.*
- [13] Szt. Ágoston, *De nuptiis et concupiscentia, I, 11, 12: PL 44, 421; vö. De consensu evangelistarum, II, 1, 2: PL 34, 1071; Contra Faustum, III, 2: PL 42, 214.*
- [14] Szt. Ágoston, *De nuptiis et concupiscentia, I, 11, 13: PL 44, 421; vö. Contra Iulianum, V, 12, 46: PL 44, 810.*
- [15] *vö.* Szt. Ágoston, *Contra Faustum, XXIII, 8: PL 42, 470f.; De consensu evangelistarum, II, 1, 3: PL 34, 1072; Sermo, 51, 13, 21: PL 38, 344f.; Szt. Tamás, Summa Theol., III, q. 29, a. 2 in conclus.*
- [16] *vö.* Párbeszéd 1980. január 9., 16. február 20.: *Insegnamenti, III/I* (1980), pp. 88-92; 148-152; 428-431.
- [17] VI. Pál, Párbeszéd a „Equipes Notre-Dame” mozgalommal (1970. május 4.), n. 7: AAS 62 (1970), p. 431. Similar praise of the Family of Nazareth as a perfect example of domestic life can be found, for example, in XIII. Leó, *Apostoli levele Neminem fugit* (June 14, 1892); Leonis XIII PM. Acta, XII (1892), p. 149f.; Benedict XV, *Motu Proprio Bonum sane* (1920. július 25.): AAS 12 (1920), pp. 313- 317.
- [18] *Apostoli buzdítás Familiaris Consortio* (1981. november 22.), 17: AAS 74 (1982), p. 100.
- [19] ugyanott, 49: idézet helye, p. 140; *vö.* II. Vatikáni zsinat, *Dogmatikus konstitúció az Egyházzól,*

- Lumen Gentium, 11; Dekrétum a világi hívek apostolkodásáról, Apostolicam Actuositatem, 11.
- [20] Apostoli buzdítás Familiaris Consortio (1981. november 22.), 85: idézet helye, pp. 189f.
- [21] vö. Szt. Chrysostom János, In Matth. Hom. V, 3: PG 57, 57f.
- [22] VI. Pál, Párbeszéd (1966. március 19.): Insegnamenti, IV (1966), p. 110.
- [23] vö. Római misekönyv, könyörgés Szent József, a Boldogságos Szűz Mária jegyese ünnepére.
- [24] vö. ugyanott, prefáció Szent József, a Boldogságos Szűz Mária jegyese ünnepére.
- [25] XIII. Leó, Quamquam pluries enciklika Szent Józsefről (August 15, 1889): idézet helye, p. 178.
- [26] Pius XII, Rádiós üzenet az Egyesült Államok katolikus diákjainak (1958. február 19.): AAS 50 (1958), p.174.
- [27] Origenész, Hom. XIII in Lucam, 7: S. Ch. 87, pp 214f.
- [28] Origenész, Hom. XI in Lucam, 6: S. Ch. 87, pp. 196f.
- [29] vö. Római misekönyv, I. eucharisztikus ima
- [30] Szentszéki Rítuskongregáció, Quemadmodum Deus dekrétum (1870. december 8.): idézet helye, p. 282.
- [31] könyörgés a Boldogságos Szűz Mária miséjéből, 1, „Názáreti Szűz Mária,” prefáció.
- [32] Apostoli buzdítás Familiaris Consortio (1981. november 22.), 16:106. cit., p. 98.
- [33] XIII. Leó, Quamquam pluries enciklika Szent Józsefről (1889. augusztus 15.): idézet helye, pp. 177f.
- [34] vö. Laborem Exercens enciklika (1981. szeptember 14.), 9: AAS 73 (1981), pp. 599f.
- [35] ugyanott, 24: idézet helye, p. 638. A pápák az utóbbi időben folyamatosan bemutatják Szt. Józsefet, mint a dolgozók és a munkások példaképét; vö., például, XIII. Leó, Quamquam pluries enciklika Szent Józsefről (1889. augusztus 15.): idézet helye, p. 180; Benedict XV, Motu proprio Bonum sane (1920. július 25.): idézet helye, pp. 314-316; XII. Pius, Discourse (1945. március 11.), 4: AAS 37 (1945), p. 72; Párbeszéd (1955. május 1.): AAS 47 (1955), p. 406; XXIII. János, Rádiós üzenete (1960. május 1.): AAS 52 (1960), p. 398.
- [36] VI. Pál, Párbeszéd (1969. március 19.): Insegnamenti, VII (1969), p. 1268.
- [37] ugyanott: idézet helye, p. 1267.
- [38] vö. Szt. Tamás, Summa Theol. II-IIae, q. 82, a. 3, ad 2.
- [39] ugyanott, III, q. 8, a. 1, ad 1.
- [40] vö. XII. Pius, Haurietis aquas enciklika (1956. május 15.), III: AAS 48 (1956), pp. 329f.
- [41] vö. Szt. Tamás, Summa Theol. II-IIae, q. 182, a. 1, ad 3.
- [42] vö. Szentszéki Rítuskongregáció, dekrétuma Quemadmodum Deus (1870. december 8.): idézet helye, p.283.
- [43] ugyanott: idézet helye, pp. 282f.
- [44] XIII. Leó, Quamquam pluries enciklika Szent Józsefről (1889. augusztus 15.): idézet helye, pp. 177-179.
- [45] Szinódus előtti apostoli buzdítás Christifidele Laici (1988. december 30.), 34: AAS 81 (1989), p. 456.
- [46] II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról, Dei Verbum, 1.
- [47] VI. Pál, Párbeszéd (March 19, 1969): Insegnamenti, VII (1969) p. 1269.

[48] vö. Római misekönyv, könyörgés, imádság Szt. József, a Boldogságos Szűz Mária jegyese, ünnepének ajándékai; imádság és áldozás utáni könyörgés Szent József votív miséből.

[49] vö. XIII. Leó, „Oratio ad Sanctum Iosephum,” contained immediately after the text of the Quamquam pluries enciklika Szent Józsefről (1889. augusztus 15.)-Leonis XIII P.M. Acta, IX (1890), p. 183.

[50] Szentszéki Rítuskongregáció, dekrétuma Quemadmodum Deus (1870. december 8.): idézet helye, p. 282.

© Copyright 1989 - Libreria Editrice Vaticana

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana